

N:o 19.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delegare i dödsbo; gifven Stockholms slott den 31 januari 1896.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed, jemlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till

Lag,

innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delegare i dödsbo.

Med upphäfvande af förordningen angående den förvaltningsrätt, som i vissa fall tillkommer god man, hvilken är förordnad att iakttaga frånvarande arfvinges rätt, den 31 oktober 1873 stadgas som följer:

Den, som i anledning af timadt dödsfall af domstol förordnats att vara god man för frånvarande delegare i dödsboet, ege att i allt, som med det uppdrag har samband, den frånvarande med laga verkan företräda; och skall för gode mannen gälla hvad om förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet finnes föreskrifvet.

Gode mannen njute skäligen arfvode, så ock ersättning för sina kostnader.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.*Aug. Östergren.*

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 22 november 1895,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve DOUGLAS,
Statsråden: Friherre ÅKERHJELM,
ÖSTERGREN,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON och
WERSÅLL.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Östergren anmälde i underdånighet:

Riksdagens skrifvelse den 5 maj 1893, deri Riksdagen anhållit att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lagbestämmelse, hvarigenom den af rätten för en å okänd ort vistande arfvinge förordnade gode mannens rättsliga ställning blefve i sin helhet bestämd.

Efter att hafva redogjort för denna skrifvelses innehåll yttrade departementschefen:

»God man för frånvarande delegare i dödsbo kan af domstol förordnas dels enligt 15 kap. 5 § ärfdebalken, dels på grund af förordningen

angående vård af död mans bo den 24 september 1861. Enligt dessa stadgandens ordalydelse innebär förordnandet uppdrag, i förra fallet att arvet vårda och förvalta, till dess den frånvarande arvingen sin rätt bevakar eller tiden dertill ute är, och i det senare att vårda den frånvarandes rätt, till dess han sjelf kommer eller annorlunda förordnar. Närmare bestämmelser om sådan god mans rättigheter och skyldigheter hafva meddelats i förordningen angående den förvaltningsrätt, som i vissa fall tillkommer god man, hvilken är förordnad att iakttaga frånvarande arvinges rätt, den 31 oktober 1873, af innehåll, att en jemlikt 15 kap. 5 § ärfdabalken förordnad god man eger, under vissa vilkor, med laga verkan afyttra eller inteckna arffallen fastighet, samt i lagen om tillsyn å god mans förvaltning af frånvarandes lott i dödsbo den 16 maj 1890, enligt hvilken författning lagen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 18 april 1884 skall ega tillämpning jemväl i afseende å god man, som i anledning af timadt dödsfall af domstol förordnas att vårda frånvarande delegares i dödsboet rätt eller förvalta hans lott deri. Gode mannens rättsliga ställning kan emellertid icke anses vara genom de sålunda gällande föreskrifterna med nödig fullständighet och tydlighet bestämd. Särskildt lära, på sätt af Riksdagen framhållits, svårigheter uppkomma i det fall, att den affidne genom testamente förordnat om sin egendom och i all synnerhet då fastighet borttestamenterats.

Såsom den lämpligaste utvägen att undanrödja den tveksamhet, som nu är rådande i fråga om vidden af gode mannens befogenhet med afseende på förefintligt testamente, och de af denna tveksamhet härflytande olägenheter angifver Riksdagen, att i lag uttryckligt stadgande gifves om gode mannens rätt att genom sina åtgöranden binda arvingen. I sammanhang härmed anföres, att gode mannens skyldighet att arvet vårda och förvalta »innebär ett förhållande, som närmast torde vara att förlikna med en förmyndares i fråga om myndlingens ekonomiska angelägenheter», hvilken likhet blifvit än större i följd af förberörda förordning den 31 oktober 1873 och lag den 16 maj 1890, samt att på grund häraf »torde kunna ifrågasättas, huruvida ej skäl förefinnes att utsträcka denna likställighet jemväl till återstående fall».

I öfverensstämmelse med hvad sålunda af Riksdagen uttalats anser jag det böra genom uttryckligt lagstadgande fastställas, att en af domstol förordnad god man för frånvarande sterbhusdelegare eger att i allt, som med uppdraget har samband, företräda den frånvarande med samma verkan, som då en förmyndare handlar å myndlingens vägnar, samt att i fråga om egendomens förvaltning, slutlig redovisning och ansvarighet samt arvode och kostnadsersättning samma bestämmelser som för förmyndare gälla

jemväl för sådan god man. Deremot finner jag ej tillräckligt skäl vara för handen att utsträcka likställigheten derhän, att förmånsrätt i gode mannens konkurs skulle tillkomma den frånvarande sterbhusdelegaren. Medgifvandet af en tyst förmånsrätt är nemligen alltid från den allmänna rättssäkerhetens synpunkt betänkligt, och härtill kommer i detta fall att förmånsrätt följdriktigt borde medgifvas äfven för redovisningskraf hos vissa andra gode män, särskildt hos de enligt 15 kap. 2 § giftermålsbalken eller 20 kap. 7 § ärfdabalken förordnade.

Beträffande formen för den ifrågasatta lagändringen synes mig lämpligt att upphäfva förordningen den 31 oktober 1873 och låta en mot dess innehåll svarande bestämmelse ingå i den nya lagen. Oafsedt vigten deraf, att samhörande föreskrifter icke onödigtvis fördelas i särskilda författningar, skulle omförmälda förordning nemligen i allt fall icke kunna oförändrad bibehållas. Enligt sin affattning har densamma endast afseende på god man, som enligt 15 kap. 5 § ärfdabalken förordnas, medan behof förefinnes att bestämma den rättsliga ställningen äfven för god man, som af domstol utses i kraft af förordningen den 24 september 1861. Vidare synes förstnämnda förordning utan giltiga skäl i någon mån afvika från motsvarande bestämmelser om försäljning eller inteckning af omyndigs fasta egendom. Härtill kommer slutligen, att enligt dess ordalydelse gode mannens förfogande möjligen torde vara giltigt, äfven om den, som han egt att företräda, icke är den verkliga arvingen, hvilket måste anses innebära en opåkallad afvikelse från allmänna rättsgrundsatser.

Lagen den 16 maj 1890 lärer deremot så mycket hellre böra lemnas orubbad, som dess i fråga om god man tillämpliga innehåll näppeligen skulle kunna i en annorlunda affattad hänvisning med fullständighet angifvas.»

Departementschefen föredrog härefter ett i enlighet med de af honom uttalade åsikter inom lagbyrån upprättadt lagförslag, af följande lydelse:

Förslag

till lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delegare i dödsbo.

Med upphäfvande af förordningen angående den förvaltningsrätt, som i vissa fall tillkommer god man, hvilken är förordnad att iakttaga frånvarande arfvinges rätt, den 31 oktober 1873 stadgas som följer:

Den, som i anledning af timadt dödsfall af domstol förordnats att vara god man för frånvarande delegare i dödsboet, ege att i allt, som med det uppdrag har samband, den frånvarande med laga verkan före-

träda; och skall för gode mannen gälla hvad om förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet finnes föreskrifvet.

Gode mannen njute skäligen arfvode, så ock ersättning för sina kostnader.

På statsrådets tillstyrkan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, att öfver berörda lagförslag högsta domstolens utlåtande skulle för det ändamål, § 87 rege- ringsformen omförmäler, genom note ur protokollet in- fordras.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kongl. Maj:ts
högsta domstol tisdagen 10 december 1895.

Andra rummet.

Närvarande:

Justitieråden: HERNMARCK,
AHLGREN,
NORBERG,
HAMMARSKJÖLD,
HUSS,
CARLSON,
CLAËSON.

T. f. byråchefen för lagärenden, konstituerade revisionssekreteraren
Hammarskjöld föredrog i underdånighet:

Note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet den 22 nästlidne november, hvarmedelst, för
det ändamål § 87 regeringsformen omförmälde, högsta domstolens utlåtande
infodratts öfver följande inom lagbyrån upprättade förslag till

Lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för från-
varande delegare i dödsbo.

Med upphäfvande af förordningen angående den förvaltningsrätt, som
i vissa fall tillkommer god man, hvilken är förordnad att iakttaga från-
varande arfvings rätt, den 31 oktober 1873 stadgas som följer:

Den, som i anledning af timadt dödsfall af domstol förordnats att
vara god man för frånvarande delegare i dödsbo, ege att i allt, som
med det uppdrag har samband, den frånvarande med laga verkan före-

träda; och skall för gode mannen gälla hvad om förmyndares förvaltning redovisning och ansvarighet finnes föreskrifvet.

Gode mannen njute skäligen arfvode, så ock ersättning för sina kostnader.

Justitieråden *Hernmarck, Ahlgren, Norberg, Hammarskjöld, Huss* och *Claüson* lemnade förslaget utan anmärkning.

Justitierådet *Carlson* yttrade: »Då gode mannens befogenhet i förslaget bestämmes sålunda, att han eger »med laga verkan företräda den frånvarande», torde deraf följja, att giltigheten af de utaf gode mannen i sådan egenskap vidtagna rättshandlingar i allmänhet blir beroende deraf, huruvida den, till hvilkens gode man han förordnats, verkligen är den afidnes närmaste arfvinge eller icke. Om det sålunda befinnes, att den frånvarande förmente arfvingen i sjelfva verket afidit före arflåtaren, skulle gode mannens åtgöranden icke vara för den verkliga arfvingen bindande. Ett sådant fall torde lätt nog kunna inträffa, då gode män icke sällan förordnas för personer, om hvilka man under en följd af år icke haft någon underrättelse. Att emellertid i ett dylikt fall svåra rättsförvecklingar skulle kunna uppstå, ligger i öppen dag. Under sådana förhållanden synes det kunna ifrågasättas, huruvida icke den befogenhet förslaget tillerkänner god man borde i sin fulla omfattning inträda först, sedan tiden för okänd arfvinge att anmäla sina anspråk gått till ända. Skäl för en omarbetning af förslaget i nu antydda riktning torde så mycket mindre saknas, som billigheten kräfver, att frånvarande arfvinge lemnas något rådrum att sjelf taga vård om arfvet, innan sådana på hans rätt i hög grad inverkan åtgärder som t. ex. godkännande af testamente eller arfskifte af gode mannen vidtagas. Derjemte synes, för främjande af det med förslaget åsyftade ändamål, böra beredas möjlighet för delgifning af testamente med tilläfvarens varande okänd arfvinge.»

Ex protocollo

Carl Boheman.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 31 januari 1896,

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHJELM,

ÖSTERGREN,

GROLL,

WIKBLAD,

GILLJAM,

friherre RAPPE,

CHRISTERSON,

WERSÅLL.

Justitieråden: LINDBÄCK,

CLAËSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Östergren föredrog i underdånighet:

Högsta domstolens yttrande öfver det genom Kongl. Maj:ts beslut den 22 sistlidne november till högsta domstolen remitterade förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående god man för frånvarande delägare i dödsbo;

och anförde departementschefen härefter:

Sex bland de sju högsta domstolens ledamöter, som deltagit i granskningen af förevarande lagförslag, hafva lemnat detsamma utan anmärkning. En ledamot har deremot, på anförda skäl, ifrågasatt, dels att den af förslaget god man tillerkända befogenhet borde i sin fulla omfattning inträda först, sedan tiden för okänd arfvinge att anmäla sina anspråk gått till ända,

dels att det borde beredas möjlighet för delgifning af testamente med tilläfventyrs varande okänd arfvinge. Hvad det förra af dessa yrkanden angår, synes det emellertid vara uppenbart, att det åsyftade ändamålet — att förebygga de rättsförvecklingar, som kunna uppstå, när den frånvarande förmente arfvingen i sjelfva verket afidit före arflåtaren och gode mannens åtgöranden till följd häraf äro ogiltiga — icke kan vinnas utan en genomgående omarbetning af de nu gällande i 15 kap. ärfdabalken innefattade bestämmelserna om tiden att göra arfsanspråk gällande, en omarbetning, som näppeligen torde böra i detta sammanhang företagas. Äfven det andra yrkandet skulle för sitt genomförande förutsätta ganska ingripande lagändringar, utan att detsamma lärer kunna genom hänvisning på något kämbart behof förordas. Vid sådant förhållande anser jag mig sakna anledning att ingå i närmare granskning af ifrågavarande tvenne yrkanden eller att i följd af desamma föreslå någon åtgärd.

Jag hemställer alltså, att det remitterade förslaget i oförändradt skick måtte jemlikt § 87 regeringsformen för Riksdagen till antagande framläggas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall; och skulle till Riksdagen aflätas nådig proposition af den lydelse bil. A vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.